

Motion till riksdagen 2023/24:2073

av **Michael Rubbestad m.fl. (SD)**

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om proaktivt arbete och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge barn en ”bo kvar”-garanti och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga tillsättandet av en haverikommission vid varje fall av dödligt våld och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver vidta åtgärder för ökad kunskap kring våldsutsatthet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta behovet av att statistik om våld i nära relationer ska innefatta alla som utsätts, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta behovet av statistik om våld i samkönade relationer och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta behovet av att öka kunskapen om vad som juridiskt räknas som brott och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur betänketiden vid skilsmässa kan avskaffas i de fall det förekommer våld eller liknande brott mot barn eller person inom äktenskapet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder mot eftervåld och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör beakta behovet av ökad kunskap och åtgärder mot kvinnohat och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör revideras på sådant vis att domare som dömer i en vårdnadstvist har en skyldighet att direktkommunicera med barnet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av att förstå strukturellt våld och dess konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar, möjligheter och rättigheter och därmed också ha lika stor rätt till ett tryggt liv. Det utbredda kvinnovåldet skapar dock en otrygghet för just den kvinnliga delen av befolkningen som i sin tur leder till oacceptabla inskränkningar i kvinnors frihet och livsmönster. Kvinnovåld är därför ett betydande jämställdhetsproblem som måste tas på största allvar.

Sverige har inte råd att förbise kvinnovåldet. Det utgör inte bara ett betydande och oacceptabelt hinder för ett jämställt Sverige. Det får också ekonomiska konsekvenser och kostar staten enorma summor skattemedel varje år. Det handlar om pengar som i stället hade kunnat användas till att förbättra välfärden. Kvinnovåldets kostnader i Sverige uppgår till mellan 2,7 och 3,3 miljarder kronor per år. 10 miljoner kronor för en våldtäkt. Kvinnovåldet som hinder för ett jämställt samhälle samt det som den enskilde utsatts för räcker för att motivera ett kraftfullt åtgärdsprogram. Att kvinnovåldet dessutom kostar staten enorma summor skattepengar lyfter dock också fram en ekonomisk dimension. Därför är varje väl spenderad krona på åtgärder som effektivt motverkar kvinnovåldet också en samhällsekonomisk investering.

Självklart drabbar våldet även män och i samkönade förhållanden kan det handla om mäns våld mot män eller kvinnors våld mot kvinnor. Våld kan aldrig accepteras, oavsett könet på utövaren eller den som blir drabbad.

Proaktivt arbete

Det bästa sättet att undvika våld är att stävja det innan det utövas. Det proaktiva arbetet behöver lyftas in i alla samhällsinstanser så att arbetet med att förhindra våld ständigt pågår men också med att förhindra att våldet upprepas. Således behöver arbetet fokuseras på både förövare och offer och ha som syfte och mål att våld inte ska utövas. Sverigedemokraterna anser att vikten av ett proaktivt arbete tydligare ska framgå i lagtexten, dvs. att till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som uppvisar ett våldsamt beteende eller utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Det behövs tidiga insatser i det förebyggande arbetet om det ska ge de resultat vi avser.

Ge barnen en ”bo kvar”-garanti

I intervjuer som Bris har gjort med ett antal barn som vistats på skyddade boenden framkommer det tydligt att barn anser det som orättvist att de tvingas flytta medan deras våldsutövare stannar i hemmet och på orten. Barn saknar sina vänner, sin skola och sitt hem. Detta är en problematisk knut att tillgodose och i de fall en våldsutövare inte på frivillig väg kan tänka sig att flytta så finns det få andra alternativ än att de utsatta

tvingas söka skydd på annan ort eller i annat boende. Men i de fall en våldsutövare eller utåtagerande person ber om stöd så bör det också finnas boendeform och stöd för denne. Dels i det proaktiva och förebyggande arbetet med att minska våld i nära relationer dels i att möta de barn som tvingas flytta från hem och ort. I en sådan boendeform ska det likt skyddat boende finnas personal, stöd och hjälp att tillgå.

Haverikommission vid varje fall av dödligt våld

Varje gång en människa dödas av en nuvarande eller före detta partner bör en haverikommission tillsättas. Syftet med en haverikommission är att noggrant undersöka och kartlägga orsaker och händelseförlopp som har lett fram till dödsfallet samt att identifiera eventuella brister inom exempelvis myndighetsutövningen. Inte sällan är hotbilden känd sedan tidigare och gärningspersonen kan även ha begått liknande brott mot andra människor. Trots detta har dödsfall inte kunnat förhindras och samhället bör så grundligt som möjligt ta reda på varför så kunde ske. Underlaget som samlas in kan därutöver vara till hjälp för att förhindra framtida liknande dödsfall samt underlätta i arbetet med att jobba brottsförebyggande.

Ökad kunskap inom yrken som möter våldsutsatta

Samhället i stort behöver få en ökad förståelse och en ökad kunskap om våld i nära relationer så att rätt stöd och hjälp finns att tillgå. Som ett steg på vägen har man därför i högskoleförordningen sedan 2018 infört krav på en utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation för den som utbildar sig till fysioterapeut, jurist, läkare, psykolog, sjuksköterska, socionom eller tandläkare. Sedan 2019 gäller det även tandhygienister. Detta är bra, men riktar sig uteslutande till de som just nu genomgår utbildningen. I de fall exempelvis en socialsekreterare eller tandläkare examinerats innan 2018 kan det dock innebära många år av aktivt praktiserande utan adekvata kunskaper på området. Insatser för att stärka kompetensen hos redan verksam personal har förekommit, men behöver ske i en ännu större utsträckning.

Regeringen behöver därför vidta åtgärder för att säkerställa att kunskap kring mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer motsvarande det som nu är ett krav i högskoleförordningen även säkerställs hos redan utexaminerade och verksamma.

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett växande samhällsproblem. Förutom enormt lidande för den som utsätts och dennes närstående är också påverkan på samhället relativt stor. Det finns alltså flera parametrar som vittnar om att samhället måste ta krafttag för att minska våldet i nära relationer. Att beräkna samhällskostnader för relationsrelaterat våld är förknippat med flera svårigheter och begränsningar. Det finns därmed få samhälls-ekonomiska analyser av kostnader för våld i nära relationer. Den mest genomgripande samhälls-ekonomiska analysen genomfördes av Socialstyrelsen 2006. Analysen uppskattade att samhällskostnaderna för våld mot kvinnor i nära relationer ungefärligen uppgår till mellan 2,7 och 3,3 miljarder kronor per år i 2006 års penningvärde. Där finns dock inte våld mot män i nära relationer inräknat. Våld mot män i nära relationer

behöver belysas likaväl som våld i samkönade relationer. Våld i nära relationer benämns ofta i samma andetag som mäns våld mot kvinnor.

För att komma tillrätta med problematiken behöver dock samtliga delar belysas i ett helhetsgrepp där exempelvis statistik berör alla utsatta även om kvinnor är de som drabbas mest av våld i nära relationer.

Våld i samkönade relationer

Det finns begränsad statistik och få studier om förekomsten av våld i samkönade relationer. I Sverige finns enbart en empirisk studie som baseras på ett icke slumpmässigt urval och publicerades redan 2005. Det är inte möjligt att särskilja brott som sker i samkönade relationer inom ramen för den nationella trygghetsundersökningen (NTU) om människors trygghet och utsatthet för brott, som Brottsförebyggande rådet (Brå) genomför varje år i form av telefonintervjuer. Brå framhåller att det är mättekniskt svårt att särskilja brott i samkönade relationer, eftersom det skulle kräva en eller flera ytterligare frågor i formuläret för att fastställa urvalspersonens sexuella läggning, alternativt kräva frågor om partners könsstillhörighet. Mättekniken behöver utvecklas för att statistiken ska belysa alla utsatta.

Anmälningbenägenhet

Ett sätt att mäta våldsutsatthet är att analysera antalet anmälda våldsbrott i den officiella kriminalstatistiken. Att enbart använda sådan registerbaserad kriminalstatistik är dock inte lämpligt eftersom den bara visar det polisanmälda våldet och inte de brott som inte anmäls, dvs. mörkertalen. Mörkertalet vad gäller våldsbrott i nära relationer uppskattas dessutom vara stort. Enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) uppskattas att ungefär en tredjedel av brotten mot närstående polisanmäls, men att andelen varierar mellan olika typer av brott. Andelen kvinnor som gjort en anmälan var något större än andelen män. Det framgår dock inte om det är den utsatta personen själv som gjort polisanmälan, eller om den gjorts av någon annan. Brottsförebyggande rådet, Brå, har tidigare undersökt varför personer som i NTU uppger att de blivit utsatta för brott av en nuvarande eller tidigare partner inte polisanmält brottet. Av rapporten framgår att det främsta skälet till att polisen inte kontaktades var att händelsen betraktades som en småsak eller att de själva redde ut händelsen. I rapporten framhålls att anmälningbenägenheten kan vara lägre för händelser som personen vet eller inte tror är ett brott i juridisk mening. Här framhålls att trakasserier och verbala kränkningar ingår i de brott som omfattas av kartläggningen och att de kan ligga i gråzonen för vad som juridiskt sett utgör ett brott. Därför behöver frågan om hur vi ökar kunskap om vad som faktiskt räknas som ett brott utredas.

Betänketid vid skilsmässa

Dagens äktenskapsbalk stipulerar att äktenskapsskillnad ska föregås av betänketid i vissa fall. Betänketid på minst sex månader gäller om båda parter är överens om att skiljas om de båda begär det eller om någon av makarna varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad. Äktenskapsskillnad ska också föregås av betänketid om skilsmässa är begärd av enbart den ena maken.

Betänketiden blir problematisk i de fall det förekommer våld, hot, trakasserier eller liknande inom äktenskapet. I dessa fall bör det vara möjligt att skilja sig omgående även om någon av makarna har barn under 16 år. Det torde under alla omständigheter vara för barnets bästa att inte behöva stanna längre än nödvändigt i en hemsituation där våld sker. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som undersöker förändringar av betänketiden i de fall det förekommer våld eller andra liknande brott mot person inom äktenskapet.

Eftervåld

Eftervåld är en term som används för att beskriva våld som kvinnor eller män kan utsättas för efter att ha lämnat en våldsam relation. Detta våld kan ta olika former, som exempelvis hot, förföljelse, trakasserier eller fysiskt våld, och kan ha allvarliga konsekvenser för offret. Att motverka eftervåld kräver en helhetsstrategi som involverar samhället som helhet, inklusive polis, socialtjänst, sjukvård och rättsväsende.

Det är viktigt att individer som lämnar en våldsam relation får tillräckligt skydd för att minimera risken för eftervåld. Detta kan inkludera personligt skydd, tillfälligt boende och säkerhetsåtgärder som till exempel larm och dörrlås.

Individer som lämnar en våldsam relation behöver ofta stöd och rådgivning för att hantera de psykiska och känslomässiga konsekvenserna av våldet. Det är viktigt att det finns tillgängliga resurser för att ge stöd och rådgivning, inklusive stödgrupper och terapi.

Det är mycket viktigt att öka medvetenheten om eftervåld och utbilda samhället om de psykologiska och praktiska utmaningar som individer som lämnar en våldsam relation möter. Detta kan inkludera utbildning i skolor, på arbetsplatser och i samhället i allmänhet.

Vidare behövs en starkare lagstiftning mot våld i nära relationer och mer effektiva rättsliga åtgärder vilka också kan bidra till att minska risken för eftervåld. Det är av yttersta vikt att rättssystemet tar våld i nära relationer på allvar och att det finns lämpliga sanktioner och påföljder för våldsutövare.

Incels

Incels, en förkortning för *involuntary celibate*, är samlingsnamnet på en grupp individer, oftast män, vilka lever ensamma och i ofrivilligt celibat. Dessa individer kännetecknas ofta av att de känner sig oönskade i samhället i allmänhet och av potentiella partners i synnerhet. Det kombineras med en upplevd känsla av en förlorad maktposition i samhället generellt, där man anser att kvinnor premieras och har fördelar som män inte har.

Skulden för den ofrivilliga ensamheten och känslan av utanförskap läggs inte sällan på det motsatta könet, vilket kan resultera i ökat kvinnohat och i de mest extrema fallen också attentat riktade mot kvinnor. Forskning visar på att dödliga attacker i världen sannolikt har utförts av individer som i någon mån har fostrats av incelkulturen. Det går därför inte att reducera den till en grupp män som enbart hatar bakom datorskärmen, utan det finns befogad anledning till oro också över fysiska attacker.

Inte sällan när en händelse tyvärr inträffar är gärningsmannen känd sedan tidigare, men adekvata åtgärder och insatser har inte satts in i ett tidigare skede eller i tillräcklig utsträckning. Sverigedemokraterna anser att det behövs ytterligare kunskap på området

och att åtgärder utifrån denna kunskapsinhämtning sedan bör vidtas, detta för att säkerställa att oskyldiga människor inte kommer till skada för att samhället agerat för sent. Detta i kombination med en mer lättillgänglig vård för den som söker hjälp för, eller lider utav, psykisk ohälsa.

Domare som dömer i vårdnadstvist

I Norge finns en praxis som innebär att den domare som dömer i en vårdnadstvist också är den som meddelar barnet utfallet. Syftet med detta är att beslut inte ska fattas för lättvindigt samt att den domare som dömer också förstår konsekvenserna av sitt beslut. I Finland är det vanligt att domaren som dömer i en vårdnadstvist också möter barnet personligen för att få barnets åsikt och sedan meddelar barnet utfallet av beslutet. I Spanien har domaren en skyldighet att träffa barnet personligen och få barnets åsikt om vårdnadstvisten. Enligt den spanska civilrättsliga lagen har domaren också en skyldighet att meddela barnet utfallet av beslutet och förklara för barnet vad det innebär. Det är dock viktigt att påpeka att detta kan variera beroende på det enskilda fallet och det kan finnas undantag från denna praxis beroende på barnets ålder, mognad och andra omständigheter som påverkar barnets förmåga att förstå beslutet.

I Sverige är det mer vanligt förekommande att en socialtjänsteman träffar barnet för att utreda behov och önskemål vilket sedan rapporteras till domstolen. Det är inte nödvändigtvis så att domaren själv träffar barnet i fråga eller ens tar hänsyn till de uppgifter socialtjänsten samlat in. Det finns således ingen lag i Sverige som kräver att domaren personligen ska träffa barnet eller meddela beslutet i en vårdnadstvist. Istället är det upp till domaren att avgöra hur de vill ta hänsyn till barnets bästa och vilket tillvägagångssätt som är mest lämpligt i det enskilda fallet.

Att en domare träffar barnet personligen och lyssnar på barnets åsikter kan utgöra en viktig del av att ta hänsyn till barnets bästa intressen i en vårdnadstvist där det förekommit våld i relationen mellan föräldrarna. Det kan hjälpa till att säkerställa att barnets behov och önskemål tas på allvar och att barnen känner sig hörda och sedda i beslutsprocessen.

Forskning har visat att när domare träffar barn personligen i vårdnadstvister så kan det öka domarens förståelse för barnets situation och behov. Det kan också leda till att domaren fattar beslut som mer tar hänsyn till barnets intressen, eftersom domaren får en bättre förståelse för barnets önskemål och behov. En studie från Australien visade att domare som träffade barn personligen i vårdnadstvister i högre grad beaktade barnets åsikter och intressen i sina beslut. En annan studie från Kanada fann att domare som träffade barn personligen var mer benägna att bevilja önskemål om boende och umgänge som låg i linje med barnets önskemål.

Sverigedemokraterna anser att 6 kap. 2 § föräldrabalken bör revideras på sådant vis att domare som dömer i en vårdnadstvist har en skyldighet att träffa barnet personligen när domstolen ska pröva frågan om vårdnad, boende och umgänge för barn.

Strukturellt våld

Termen ”strukturellt” används för att beskriva något som är integrerat eller inbyggt i en viss struktur eller ett system, vilket gör att det kan fortsätta att påverka människor eller grupper på ett systematiskt och ibland oavsiktligt sätt.

Inom samhällsvetenskapen används termen ”strukturellt våld” för att beskriva en situation där våld inte uppstår som en direkt handling av en individ mot en annan, utan snarare som en följd av en strukturell orättvisa som förhindrar vissa grupper att få tillgång till resurser, rättigheter och möjligheter. Detta kan inkludera faktorer som fattigdom, diskriminering, social utestängning, brist på utbildning eller hälsosystem och andra faktorer som leder till att människor upplever lidande och begränsningar i sina liv.

På detta sätt kan ”strukturellt våld” uppfattas som en form av ”tyst våld”, eftersom dess effekter kan vara lika skadliga som fysiskt våld, men det är inte alltid lika synligt eller uppenbart. Att förstå strukturellt våld kan hjälpa till att identifiera orsakerna till ojämlikhet, ojämställdhet och bristande rättvisa i samhället och kan vara ett första steg för att skapa förändring.

Michael Rubbestad (SD)

Magnus Persson (SD)

Sara Gille (SD)

Ann-Christine Frohm Utterstedt (SD)

Ulf Lindholm (SD)